

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani. Učiteljska tiskarna, Frar čiščanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vsah vrst je plačati po Din 2.50 od petih vrst. Inseratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Resolucije V. pokrajinske skupščine poverjeništva UJU Ljubljana.

Učiteljsko Poverjeništvo UJU — Ljubljana, zbrano na pokrajinski skupščini v Šoštanju dne 4. in 5. julija 1925 je soglasno sprejelo sledeče sklepe in zahteve, kot rezultat posvetovanj in razprav:

Zakon o osnovnih šolah.

Učiteljsko odobrava predloge in spomenice, ki jo je izdelalo in razposlalo poverjeništvo UJU Ljubljana merodajnim krogom ter poziva glavni odbor UJU v Beogradu, merodajne faktorje in narodne poslance, da upoštevajo te nužno potrebne izpremembe.

Posebno poudarja, da je potreba stati neokrnjeno na stališču osemletne šolske obveznosti, učiteljske stalnosti in ločitve šolske uprave od politične, nadalje, da odklanja sedanja določila o disciplinarnem postopanju in oceni ter čl. 87., toč. 1. in čl. 106., V. odst. po projektu ter zahteva, da se izvede demokratična šolska uprava, pri kateri bo v polni meri sodelovalo tudi učiteljsko na podlagi učiteljskih zbornic, ki naj bi jih predvideval že šolski zakon.

Ker se je razprava o šolskem zakonu zavlekla in pride najbrže šele jeseni pred plenum zakonodajnega odbora, pozivamo vsa okrajna učiteljska društva in posameznike, da do 15. septembra t. l. upošlejo svoje predloge in zahteve v pogledu projekta, ki jih bo poverjeništvo UJU Ljubljana takoj po tem roku na seji širjega sosveta redigiralo in v posebni spomenici naknadno predložilo merodajnim faktorjem.

Učiteljsko poziva tudi vso šoli naklonjeno javnost in časopisje, da se v večji meri stvarno zana in razpravlja o šolskem zakonu in šolskih vprašanjih sploh ter brani državno šolo in napredne principe v šolstvu v najširjih krogih naroda proti vsem reakcionarnim naklonom.

Šolsko nadzorstvo.

Učiteljsko vztraja pri svojem principu glede šolskega nadzorstva, da bodi poverjeno nadzorstvo osnovnega šolstva le priznanim učiteljem iz vrst osnovnošolskega učiteljskega.

Zato odklanja predpogoj, da smejo biti srezki in oblastni šolski nadzorniki le absolventi višje pedagoške šole in to toliko časa, dokler ne bo omogočeno posejanje in študij na tem zavodu za vse osnovnošolsko učiteljsko.

Višja pedagoška šola.

Po projektu zakona o osnovnih šolah se predvideva za srezke šolske nadzornike kot predpogoj študij na višji pedagoški šoli.

Enako se bodo morali polagati tudi izpiti za poučevanje na meščanskih šolah na višji pedagoški šoli.

S tem pa je zaprta pot marsikateremu sposobnemu in nadarjenemu osnovnošolskemu učitelju do mesta srezkega šolskega nadzorika in tudi za pridobitev meščanskošolskega izpita. Posebno oni z družino se ne bodo mogli poslužiti študija na višji pedagoški šoli.

Bati se je, da bo zaradi malega števila višjih pedagoških šol pričelo primanjkovati učiteljskega naraščaja za meščanske šole, na drugi strani, da se bodo posvečali študiju na višji pedagoški šoli ambiciozni ljudje, ki nikakor ne bodo

odgovarjali niti kot srezki šolski nadzorniki in tudi ne kot meščanskošolski učitelji.

Ker smatramo višjo pedagoško šolo za postulat, ki naj služi v prvi vrsti za višjo nadaljno izobrazbo vsemu nadarjenemu učiteljsvu ter da se odpravijo gornji kvarni vplivi zahteva učiteljsvo:

1. Da se z zakonom o višji pedagoški šoli določa kot smoter v prvi vrsti obvezna nadaljna izobrazba učiteljskega in ne usposabljanje srezkih šolskih nadzorikov in meščanskošolskih učiteljev.

2. Za prehodno dobo naj se odpravi omejitve tako glede števila in starosti za sprejem ter naj se omogoči vsemu učiteljsvu posejanje višje pedagoške šole.

3. Tako naj se ustanovi tudi višja pedagoška šola pri univerzi v Ljubljani in tudi v drugih centrih države, da bode imelo učiteljsvo čim širšo priliko za nadaljno izobrazbo.

4. Pedagoške šole naj se povzdignejo na stopnjo visokih šol enakim ostalim fakultetam in naj se ustanove pri njih tudi pedagoški in psihološki laboratoriji.

Učiteljska izobrazba.

Zahtevamo, da naj se učiteljska izobrazba temeljito reformira. Temeljita reforma učiteljske izobrazbe je predpogoj vsega reformiranja javne vzgoje in izobrazbe potom šole in učiteljskega dela izven šole.

Ker je zakon o učiteljski izobrazbi tudi vprašanje, ki zadeva osnovnošolsko učiteljsvo, pozivamo vlado, da predloži projekt tega zakona tudi učiteljsvu v upogled, da izreče svoje mnenje pri ureditvi tega vprašanja.

Skrb države za nadaljno izobrazbo učiteljskega, ki je v projektu zakona o osnovnih šolah popolnoma opuščena, naj bo vsebovana v zakonu o učiteljski izobrazbi.

Moderna pedagoška stremjenja.

V svrhu študija modernih pedagoških stremljenj in napredka v šolstvu in v vzgojstvu naj vlada odpošlje sposobne učitelje iz vrst osnovnošolskega učiteljskega v inozemstvo, da prouči tamošnja izkustva in jih uporabi pri nas ter priredi sama državne tečaje v to svrhu.

V državi naj se ustanove poizkusne šole, poizkusni razredi in reformni poizkusni učni načrti, kjer bi se uporabilo nove metode in ureditev šolstva. Pri prosveti in upravi naj se osnuje poseben reformni oddelek za vodstvo te reforme.

Država naj ustanovi pedagoški inštitut, ki bi s podporo države izdajal pedagoška dela. Do ustanovitve tega inštituta naj da država stalno subvencijo Pedagoškemu knjiž. zboru v Zagrebu, Slovenski Šolski Matici v Ljubljani in Pedagoškemu društvu v Beogradu.

V oblasti naj se ustanove centralne pedagoške učiteljske knjižnice, ki bodo opremljene z vsemi modernimi pedagoškimi deli in bodo dostopne vsemu učiteljsvu dotične oblasti oziroma sreza.

Materijalne in pravne zahteve učiteljskega.

Vključ zakonitim določbam še niso izpolnjene vse materialne obveze države napram državnemu uradništvu, v tem pogledu izjavljamo:

učiteljskih v glavnih mestih enotni praktični (IV.) letnik, v katerega so se sprejemali do 20. septembra 1874 visokošolci, abiturijenti srednjih šol in dijaki z dobrim izprijčevalom 6, 7 realke, oziroma 8 gimnazije.

Revnim dijakom so se podelile državne stipendije z reverzom 6-letnega službovanja letno 400 K visokošolcem in abiturijentom, drugim pa 200—300 K, in sicer izplačanih od ravnatelja mesečno.

Vsled tega se je uvedel 1. oktobra 1874 v Gradcu, Ljubljani, Celovcu, Gorici enoletni pedagoški tečaj.

1. V zadevi materialnih in pravnih zadev učiteljskega zahtevamo, da se uveljavijo s šolskim zakonom vse one zahteve, ki so navedene v spomenici in izpreminjavalnih predlogih Poverjeništva UJU Ljubljana k projektu šolskega zakona.

Posebej poudarjamo:

2. Da država takoj izplača dolžno razliko od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924. l.

3. Izpremeni naj se draginjska uredba tako, da se dovolijo polne draginjske doklade in stanarina poročenim učiteljem in naj se možnost ponovne take krivice onemogoči tudi s šolskim zakonom.

4. Z ozirom na silno podraženje stanovanj na podlagi novega stanovanjskega zakona, ki je zelo slabo zaščitil državno uradništvo, zahtevamo zvišanje stanarine v zmislu čl. 37. uradniškega zakona do časa, da se zgradijo za vse učiteljsvo primerna naturalna stanovanja.

5. Zahtevamo, da se vštejejo vojna in kadrška leta po kraljevi uredbi tudi učiteljsvu v prečanskih krajih in da ministrstvo ne ukinja že pridobljenih priznanih pravic.

6. Protestiramo proti določilom predloženim finančnemu odboru, ki poslabšujejo uradniški zakon in pričakujemo od narodnih poslancev, da taka določila odklonijo.

Zahteve za upokojece.

Država še vedno zanemara svojo dolžnost do upokojencev. V tem pogledu zahtevamo:

1. Izda naj se zakon, po katerem se bodo prevedle kronske pokojnine na dinarske al pari.

2. Upokojencem naj se prizna stanarina, ki so jo prejeli po stari draginjski uredbi.

3. Dovolj naj se jim pravica do neomejenih legitimacij za vožnjo po železnici s 50% popustom in naj se izpremeni v tem pogledu pravilnik.

4. Uveljavijo naj se vprašanja, tičoč se staroupokojencev, ki jih vsebuje mednarodna konvencija, sklenjena 6. aprila 1921 v Rimu.

Organizacija kulturnega gibanja in narodno-prosvetno delo.

Kulturna in strokovna izobrazba članstva UJU bodi najtrdnjša in najtrajnejša podlaga naši organizaciji.

V tem pogledu naj prično okrajna učiteljska društva s kulturnim prerobenjem učiteljskega, prirede naj se socialno izobraževalni tečaji za učiteljsvo.

Narodno prosvetno delo naj se nadaljuje v začrtani in započeti smeri, da se vzgoji z mladino prosvetne delavce in ustvari teren za umevanje kulturnega in prosvetnega ter gospodarskega dela med narodom.

Knjižničar centralne knjižnice Poverjeništva UJU naj bo istočasno tajnik centralnega odseka za to gibanje.

Obmejno šolstvo.

Ponovno opozarjamo na veliko važnost obmejnega šolstva v nacionalnem in državno obrambnem oziru. V tem pogledu naj se s strani merodajnih faktorjev izvajajo resolucije od Poverjeništva

Z ozirom na različno predizobrazbo pripravnikov je bil učni načrt za to leto tako upeljan, da so bile ure za pedagoško, praktične vaje, poljedelstvo, gošlanje, petje in telovadbo pomnožene, a za realije znižane. Hospitacije in učni poskusi na vadnici in drugih šolah so bile tako urejene, da je vsak pripravek nastopil po 1—2-krat na teden.

V ta enoletni pedagoški tečaj je bilo sprejetih v Gradcu (za celo Štajersko) 11 Slovencev, 27 Nemcev = 38; v Ljubljani 17 Slovencev, 1 Nemec = 18; v Celovcu 7 Slovencev, 26 Nemcev = 32.

UJU sprejete na pokrajinski skupščini v Krškem leta 1924.

Sodelovanje pri izvenstanovskem tisku.

Pozivamo učiteljsvo, da deluje tudi pri izvenstanovskem časopisju, ki je šolstvu in učiteljsvu naklonjeno. Posebno naj se brani v tem tisku napade na šolo in naj se seznanja javnost z zahtevami učiteljskega glede šolskih in stanovskih vprašanj. Kot odškodnino za obrambo šolstva in učiteljskega podpirajmo to časopisje tudi s poročili obče javnega, kulturnega, prosvetnega, gospodarskega in socialnega značaja, da se to časopisje lahko razširi in ukorenini med narodom.

Gospodarska organizacija.

Gospodarsko organizacijo moramo smatrati za temelj in predpogoj dobre stanovske organizacije; zato moramo naša stanovska gospodarska podjetja podpirati z vsemi moralnimi in materialnimi sredstvi.

Vzgoja stanovskega naraščaja.

Vzgoja stanovskega naraščaja naj se nadaljuje v zmislu resolucij, sprejetih na pokrajinski skupščini v Krškem.

V zmislu sklepa pokrajinske skupščine v Krškem naj prične Poverjeništvo izdajati kot prilogo »Učiteljskega Tovariša« enako »Prosveti« tudi organizacijsko glasilo za stanovski naraščaj.

Preostanek »Učiteljskega sklada« naj se razdeli odsekom za stanovski naraščaj v Mariboru in v Ljubljani, ki položita poverjeništvu obračun.

Uredi naj se vprašanje »Podpornega društva za učiteljskega«.

Ustanovitev pravnega zastopstva za učiteljsvo.

V Mariboru in v Ljubljani se ustanovita pravno obrambna odseka Poverjeništva, ki bodeta dajala pravno pomoč in nasvete članstvu in bodeta posredovala v takih zadevah pri šolski upravi in drugih oblastvih.

V to svrhu se izdelaj poseben pravilnik.

Izpolnitev organizacije.

Z ozirom na to, da so pravila UJU bila na zadnjih skupščinah izpremenjena, in se ne ujemajo več s poslovníkom Poverjeništva UJU Ljubljana, se mora poslovník izpremeniti.

Okrajna učiteljska društva naj do 1. decembra tekočega leta pošlejo Poverjeništvu UJU izpreminjavalne predloge k sedanjemu poslovníku. Poverjeništvo naj izdela tudi poslovníke za vse odseke, nadalje pravilnike za častni sod, nadzor in druge odbore po pravilih ter enoten načrt pravil in poslovníka za okrajna učiteljska društva, v katerem bodo vsebovane vse zahteve, ki jih zahtevajo pravila UJU in poslovník Poverjeništva od okrajnih društev.

Vse te načrte naj dobe okrajna učiteljska društva v razpravo.

Širji svetovet naj do Velike noči 1926 odobri končne spremembe teh poslovníkov, ki se predložijo prihodnji pokrajinski skupščini.

Na podlagi tega temelja naj se preide potem k notranji duhovni reorganizaciji organiziranih vrst.

Zrelostni izpiti so se delali junija in prvo polovico julija 1875 pod predsedstvom deželnega šolskega nadzorika.* Slovenci na učiteljski v Gradcu smo imeli ves pouk in praktične nastope v nemščini.

V svrhu upeljave v slov. specialno mteodiko je bil v juniju 1875. od višjega šolskega sveta poklican v Gradec mariborski vadniški učitelj Iv. Miklošič, ki nam je pred poukom prednašal o svojih

* Vprašanja je prinesel »Slov. Učitelj« 1. 1875., šte. 14., str. 217.

LISTEK.

Ob petdesetletnici IV. letnikov.

Minister za vere in pouk je z odlokom 1. avgusta 1871, št. 8071 določil, da učiteljski v I. 1872.—74. maturirajo v III. letniku in šele I. 1876. v IV. letu, torej I. 1875. prestopijo učiteljski pripravniki v IV. letnik in bi to leto ne bilo rednih zrelostnih izpitov.

Zaradi pomanjkanja učiteljskega pa je minister vere in pouka I. 1874. uvedel na

Peta pokrajinska skupščina UJU poverjeništvu Ljubljana v Šoštanj dne 4. in 5. julija 1925.

Tajniško poročilo o delovanju UJU poverjeništvu Ljubljana od 9. julija 1924. do 4. julija 1925. Poročal strokovni tajnik Rudolf Dostal

Drugačne misli in drugačna čustva nas prevevajo danes kakor leta 1906., ko je poslednjič zborovala v tem prijaznem mestu naša organizacija, takratna naša »Zaveza jugoslovenskih učiteljskih društev«. Šoštanj, dasiravno na popolnoma slovenskem ozemlju s slovenskimi prebivalci, je ječal pod nasilno tujčevo pestjo, ki je tiščala vsak samostojen pokret slovenskega življa k tlom. Najbolj primitivne človeške in državljanske pravice so odrekli Slovincu takratni germanski gospodarji, ki so izvajali nad ubogo slovensko rajo svojo absolutno nadoblast in brezobzirno silo po geslu »moč pred pravico«. Vendar Šoštanj, rojstni kraj bratov Vošnjakov, dr. Josipa, velikega narodnega buditelja in voditelja ter Mihaela, izredno odličnega gospodarskega strokovnjaka, ni mogel in ni smel trajno ostati pod tujčevim jarmom. Z državnim osvobođenjem je bil osvobođen tudi ta lepi del ožje naše domovine in tako zboruje danes naše poverjeništvu na lastnih državnih, jugoslovenskih tleh, česar se v polni meri zaveda naše članstvo, ki je razumelo svojo kulturno, narodno misijo že v takratni dobi in se je zaveda danes tembolj v skupnem UJU ki šteje v državi nad 14.000 članov.

Poslovanje našega poverjeništvu.

UJU poverjeništvu Ljubljana izkazuje letos v 32 okrajnih društvih 2683 članov z nastopnim pregledom:

OKRAJNA UČITELJSKA DRUŠTVA:

	1924	1925
1. Brežiško - sevniško	69	78
2. Celjsko	133	132
3. Črnomeljsko	71	72
4. Gornjegrajsko	28	29
5. Kamniško	73	82
6. Kočevsko	74	97
7. Konjiško	57	59
8. Kozjansko	28	41
9. Kranjsko	108	102
10. Krško	108	120
11. Laško	103	105
12. Svetolenartsko	43	47
13. Dohnje-lendavsko	48	61
14. Litijsko	81	92
15. Ljubljansko	187	164
16. Ljubljansko - okol.	157	195
17. Ljutomersko	61	73
18. Logaško	72	76
19. Marenberško	36	37
20. Mariborsko	121	126
21. Mariborsko - okol.	114	113
22. Mežiško	48	48
23. Mursko-soboško	94	114
24. Novomeško	76	90
25. Ormoško	50	56
26. Ptujsko	131	132
27. Radovljiško	101	106
28. Savinjsko	34	34
29. Slovenjebistriško	55	59
30. Slovenjgraško	32	34
31. Šmarsko - rogaško	64	70
32. Šoštanjsko	37	39

Skupaj 2486 2683

Ako primerjamo ta izkaz z lanskim, imamo 197 članov prirastka. Pri nekaterih društvih opazimo večji upadek, ki je posledica črtanja nerednih članov, to je onih, ki so pač daljšo dobo prejemali stanovske liste in bili vpisani v članskih izkazih, niso pa poravnali svojih društvenih obveznosti. Črtanje takih članov

je popolnoma pravilno in umestno in je priporočati v posnemanje tudi ostalim društvom. Istotako tudi ni smatrati rednega člana onega, ki misli, da je zadostil svoji stanovski dolžnosti s samim plačilom članarine, temveč je njegova sveta stanovska naloga in dolžnost, da redno poseča društvena zborovanja, s polnim interesom sledi vsakemu stanovskemu pokretu in se v vsakem oziru aktivno udeležuje delovanja domačega društva, poverjeništvu in centrale s polnim stanovskim umevanjem. Ne bo odveč, ako letos ponovno opozarjam tovariše, društvene predstavnike in šolske upravitelje na naš stanovski naraščaj, na naše najmlajše tovariše in tovarišice, naše novince, da jih privedejo čimprej v naš krog, pod našo streho. Naj jim stoji pri tem prvem koraku čez prag naše organizacije tovariško ter informativno ob strani. Pri tej uvedbi jim bo dobro služila »Stanovsko-strokovna knjižnica«, ki je ima poverjeništvu še dovolj na razpolago.

Društveno gibanje v naših okrajnih učiteljskih društvih kaže razveseljiv razmah. Društva, vsako po svoji možnosti, pridno zborujejo s predavanji stanovskega, pedagoško-šolskega in splošno prosvetnega značaja. Naša okrajna društva so imela v preteklem poslovnem letu 131 zborovanj in 151 predavanj. To število izkazuje mnogo internega učiteljskega prosvetnega dela, ki naj se za bodočnost po možnosti še dvigne. Vodstvo organizacije je gojilo ozke stike z okrajnimi društvi in je pošiljalo svoje poročevalce na njihova zborovanja, zlasti glede poročanj o projektu novega šolskega zakona in to vsakemu društvu, ki je to želelo. Poverjeništvu je konstatiralo potrebo takih ožjih stikov, ker se je na teh sestankih informativno delalo tako od strani vodstva organizacije, kakor tudi od strani društev.

Naše stanovsko - politično glasilo »Učiteljski Tovariš« ta verni zagovornik naših stanovskih teženj, zahtev in pravic s prilogi »Prosveta« ki je organizacijsko glasilo sistematičnega našega narodno-prosvetnega dela, oba pod spretno, zmiselno in večšo redakcijo urednika tov. Ivana Dimnika, sta v pretekli poslovni dobi v polni meri vršila svojo dolžnost in bila tako verno zrcalo našega stanovskega dela. Osobito pa opozarjam naše članstvo na rubriko »Učiteljski pravnik«, kjer se nahaja za naše tovariše in tovarišice obilo pravnega administrativnega pouka in pojasnila.

Stiki našega poverjeništvu s centralno organizacijo v Beogradu so bili pri srčni, tovariški. Omeniti mi je glavno skupščino UJU, ki se je vršila v dneh 24., 25. in 26. avgusta l. l. v Dubrovniku in ostane vsem udeležencem v nepozabnem in neizbrisnem spominu. Žal je referat prijavljen od našega poverjeništvu »Nadzorstvo in nadzorniki osnovnih šol« zaradi referentove bolezni odpadel, vendar pa mora po sklepu seje širjega glavnega odbora UJU v decembru l. l. priti kot prva točka na dnevni red letošnje glavne skupščine.

Dotakniti se moram neke točke, ki se nam zdí kakor boleča rana iz preteklega doba, to je izprememba v predsedstvu UJU. Vsi priznavamo velike zasluge tov. M. Stankovića, ki si jih je pridobil za naš stan tako s svojim energičnim na-

stopom in vodstvom organizacije, kakor tudi s svojo veliko zmožnostjo kot urednik »Narodne Prosvete«. Žal nam ga je, vendar je bila prisiljena slovenska delegacija skupno z ogromno večino članov širjega glavnega odbora glasovati za njegovo odstranitev, ker je tov. Stanković v strankarsko - političnem oziru kot predsednik UJU krenil odločno predaleč v stran in je bila z ozirom na to taka radikalna operacija nujno potrebna. Izprememba se je izvršila brez vsakih večjih pretresljajev in mora centralno vodstvo tudi v bodoče paziti, da bo stalo strogo na stališču nestransko stanovske organizacije. Vse podrobnosti ste čitali v našem stanovskem glasilu in v »Narodni Prosveti«. Zadevo samo pa smatramo s tem za končano.

Pri vodstvu naše organizacije stali 2 seji širjega sosveta, ena o priliki lanske pokrajinske skupščine v Krškem, druga dne 5. januarja letos v Ljubljani. Take seje so nujno potrebne, v svrhu medsebojnega informativnega organizacijskega stika, in le žal, da se zaradi materialnih prilik ne morejo vršiti bolj pogosto. Ožji svetovet pa je razpravljal o tekočih zadevah v 4 sejah. O vseh teh sejah so izšla poročila v »Učiteljskem Tovarišu«. Vložni zapisnik šteje 695 števil. Pri tem pa niso všteti razni dopisi osebnega značaja, ki jih je reševalo predsedstvo, uredništvo in strokovno tajništvo.

Naša organizacijska kronika, v ožjem in širšem obsegu, ima označiti v preteklem letu več dogodkov in jubilejev, med katerimi moramo predvsem omeniti izročitev diplome častnega članstva okrajnega učiteljskega društva za laški okraj svojemu bivšemu dolgoletnemu predsedniku, ravnatelju tov. Antonu Gnusu, našemu vrlému borcu za naše stanovske pravice in odličnemu gospodarskemu strokovnjaku. Bil je ta dan pomemben učiteljski praznik, ki se ga je udeležilo tudi vodstvo organizacije po svojih zastopnikih. — V Zagrebu je praznoval 25-letnico svojega javnega dela kot učiteljski organizator in pedagoški pisatelj tamošnji poverjenik prof. Josip Škavič, s katerim nas spajajo stare iskrene bratske in tovariške vezi.

Pred kratkim pa je praznoval 40-letnico svojega delovanja tov. Mihajlo Stanojević, član izvršilnega odbora UJU v Beogradu, eden izmed prvih naših pedagoških in stanovskih delavcev in snovateljev našega Udruženja, ki si je stekel neveljavne zasluge za našo skupno stanovsko organizacijo. Vsem tem slavljencem, tovarišem in bratom po krvi, srcu in mišljenju želimo, da vztrajajo na svojih mestih še dolga leta čvrsto in neomajno v skupno stanovsko dobrobit ter jim ključemo bratski in tovariški: Zdravo!

Prosvetno delo učiteljstva.

Poleg notranjega organizacijskega dela je naše poverjeništvu tudi v preteklem letu zadostilo svojem kulturnemu pozivu in je po možnosti svoje prosvetno delo še bolj poglobilo. UJU poverjeništvu Ljubljana tvori danes že samo zase eminentno prosvetno organizacijo, ki ji ne more nihče odrekati velike važnosti in pomena za šolstvo, za učiteljstvo in

splošno za narod. Kajti naše poverjeništvu si je dobro v svesti, da je treba narod vzgojiti na prosvetni podlagi, na kar bo šele sposoben za zmiselno politično udejstvovanje. Kdor pa dela nasprotno, ta je demagog in ne umeva pravilno svojega prosvetnega zvanja. V prosvetnem pravcu delujejo trije organizacijski listi: »Učiteljski Tovariš« s prilogi »Prosveto«, »Popotnik« in »Zvonček«. Poverjeništvu izdaja še »Stanovsko - strokovno knjižnico«, ki pa zaenkrat zaradi slabe gnotne podlage ne more nadaljevati s svojimi publikacijami in »Šolski oder«, ki polaga temelje narodno-prosvetnega dela predvsem na deželi Naše članstvo vzdržuje »Slovensko Šolsko Matico«, ki je številčno v zadnjih letih precej nazadovala in jo zaradi tega društvenim predstavnikom nujno in toplo priporočamo in »Učiteljski Ferijalni Savez«, potom katerega se nudi učiteljstvu prilika spoznavanja ožje in širje domovine. Naše članstvo se udeležuje pri ljudskih visokih šolah v Mariboru, v Celju, na Jesenicah itd., uspešno deluje v mladinski literaturi, pri raznih pevskih zborih. Premnogo je krajev, kjer vse prosvetno delo sloni izključno na ramah našega članstva.

Še mi je omeniti naše odlične nacionalne organizacije, kjer se aktivno in uspešno udeležuje naše članstvo. To je predvsem »Sokol«, ki mu je osobito naša mlajša generacija vdana z dušo in telesom. Da bi našla ta mlada in krepka četa, ki si je zasnova prerojenje našega naroda v plemenitem sokolskem pravcu, obilo posnemovalcev! O priliki zborovanja glavne skupščine lanskega leta v Dubrovniku se je vršil ob ogromni udeležbi sestanek vseh učiteljev-Sokolov iz cele države in je izdelal podrobne smernice za sokolsko vzgojo učiteljstva, ki so našle izraza v resolucijah, objavljenih v raznih listih. Vzgljedno deluje Sokolska župa Kranj, ki prireja prednjaške in vadijske tečaje za učiteljstva. — Navedem naj tudi odlično nacionalno delo našega članstva pri »Orjuni«, ki vzgaja v mladi naši generaciji oni duh, ki bo dvignil naš narod na višino, določeno mu od pravekov, ko bo zavladal nad vso zemljo, kjer se govori in čuje naš jezik. Tudi to nacionalno organizacijo našemu članstvu toplo priporočamo. In »Jugoslovenska Matica«, ali ni navezana skoro izključno na pomoč in podporo učiteljstva?

Govoriti mi je ob tej priliki še o samoozboževateljem delu učiteljstva in o naših gospodarskih institucijah, ki četudi ne del organizacije, vendar pa posegajo globoko v naš stanovski živeli. Predvsem mi je omeniti pedagoško-didaktični krožek v Mariboru, to privatno ustanovo nekake višje pedagoške šole. Zelo uspešno se je vršil istotam pedagoški teden. Učitelice so priredile že lansko leto socialni izobraževalni tečaj v Ljubljani, letos prirede počitniški gospodinjski in higijenični tečaj. Nujna je potreba, da se vrše narodno-gospodarski tečaji, gospodinjški, zadrugi in razni specialni tečaji. Že letos je nameravalo prirediti naše poverjeništvu take tečaje, kar pa je moralo zaradi nastalih ovir odpasti. Na vsak način pa morajo priskočiti oblasti v pomoč, da se bodo vršili taki tečaji že pri-

a) v Gradcu (vseh skupaj 38).

1. Gim. Adamič Ivan, up. š. v. Češnjec; 2. gim. Brezovnik Anton, † 1823. up. uč. in posestnik v Vojniku; 3. ab. gim. Flucher Karel, † 1877. v Ptuj; 4. gim. Kos Maks, † 1879. v Vojniku; 5. bogosl. Nedeljko Ivan, učitelj v Hočah, † 1900. kaplan v Šmartnem; 6. ab. real. Pestevšek Karel, up. naduč. Slivnica pri Mariboru; 7. gim. Šket Andrej, † 1909. naduč. Podsreda; 8. gim. Schofhalter Jurij, † 1900. up. naduč. Gamlica; 9. jur. Večaj Jožef, † 1896. uč. Lemberg; 10. gim. Vrecko Franc, up. šol. ravn. Slov. Gradec; 11. gim. Žolgar Franc, † 1892. naduč. Rečica. — Živijo še 3, umrlo 8.

b) v Celovcu (vseh 32 Slovencev in Nemcev).

1. Tehnik Bezljaj Josip, up. mešč. ravn. Ljubljana; 2. gim. Bernot Alojzij, † kot veleposestnik na Koroškem; 3. gim. Farčnik Anton, up. naduč. Polzela; 4. gim. Kandut Janez, † bančni uradnik;

5. real. Klenovšek Ivan, † 1911. učitelj v St. Vidu pri Ptuj; 6. ab. gim. Mavrič Josip, up. naduč. Sv. Trojica v Slov. goricah; 7. gim. Zagode Vinko, up. naduč. St. Ilj na Koroškem.

c) v Ljubljani (vseh 18).

1. Burnik Valentin, up. naduč. Metlika; 2. Belé Janez, up. uč. Ljubljana; 3. Cepuder Josip, up. naduč. III. Ljubljana; 4. Dolar J., veleposestnik Notranjsko; 5. Gros Franc, uč. Suhorje; 6. Grum Vinko, † 1884.; 7. Končan Fran, † 1879.; 8. Logar Janez, up. uč. Zidanmost; 9. Medic Franc, † 1898., uč. kaznilnice v Mariboru; 10. Remić Janez, up. uč. St. Jurij; 11. Režek Jurij, up. naduč. I. Ljubljana; 12. Sorčan Janez, up. naduč. Hrastnik; 13. Šest Andrej, † 1924., naduč. Cerknica; 14. Vohinc E., † up. uč. v Ljubljani; 15. Zajec Josip, up. naduč. Veliki Gaber; 16. Žvokelj Anton, up. naduč. Horjul.

anal. sint. metod. Začetnici in računstvu za 1. in 2. šolsko leto. Praktične poskuse smo slovenski pripravnik imeli med seboj. Na podlagi tega slovenskega 10-dnevnega tečaja in srednješolskih izpričeval smo dobili v zrelostni izpit »Befähigt für deutsche und slovenische Unterrichtssprache«.

Da pa nismo Gradčani nazadovali v materinskem jeziku, smo si po nasvetu tov. Tone Brezovnika ustanovili na tistem že oktobra 1874 društvo »Mladika«, ter smo bili člani vsi slovenski pripravnik IV. leta in I. leta (Sivka, Weber, Puc, Muršec) in trgovska akademika V. Gregorec in K. Florian ter naročili skupno vse taktatne slovenske pedagoške in leposlovne liste.

Zapisnike teh 12 zborovanj imam shranjene.

Ravnatelj dr. J. Lukas, l. 1856.—64. tudi realni in učiteljski učitelj v Mariboru, nam je bil naklonjen in izvrstno predaval pedagogiko, zemljepis, zgodovino in nemščino. Kako se je godilo Celovčanom, mi ni znano.

Da bi se v poznejših letih tem več dijakov posvetilo učiteljskemu stanu, so višji šolski sveti otvorili tudi l. 1874./75. na učiteljskih pripravnicah, a l. 1884.—86. zopet ukinili. V Mariboru je padlo število abiturientov vsled tega na 15; zato je minister z odlokom 31. julija 1886 zopet otvoril pripravnico.

Glede učiteljskega v Mariboru od l. 1802. je prav obširno spisal ravnatelj H. Schreiner: »I. Bericht der k. k. Lehrerbildungsanstalt in Marburg 1902«. Od l. 1802.—1849. sta bila za lavantinsko škofijo v Celju in za sekovsko škofijo v Mariboru trimesečna preparandna tečaja. Od l. 1850./51.—1860./61. pa enoletni; od 1861.—69. pa dvoletni pedagoški tečaji. Od 1869.—74. triletniki, 1875. pa štiriletniki učiteljskega.

Seznam slovenskih učiteljskih učiteljskih, ki so l. 1874./75. obiskovali učiteljske:

hodnje leto. Naše članstvo opozarjamo na razpis za sprejem v višjo pedagoško šolo v Beogradu in Zagrebu, kjer se jim nudi prilika za nadaljno pedagoško izobrazbo, predvsem opozarjamo na beograjsko višjo pedagoško šolo, kjer ni bilo doslej slovenskih slušateljev. — Učiteljski naraščaj sta vodila s hvalevredno vneto v Mariboru strokovni učitelj tov. Anton Skala in v Ljubljani srezki šolski nadzornik tov. Andrej Škulj ter so se vršila s sodelovanjem učiteljskega številna predavanja. — Pomanjkanje moškega učiteljskega naraščaja je rodila potrebo ustanovitve »Podpornega društva za učiteljski naraščaj v Ljubljani«, ki je že letos deloma popolnoma vzdrževalo 14 kandidatov v Akademskem kolegiju. Nadaljni obstoj te humane institucije je mogoč samo s požrtvovalno podporo učiteljstva, na kar naše članstvo izrecno opozarjamo. — Med našimi gospodarskimi ustanovami moramo zlasti omeniti našo »Samopomoč«, ki se je pod spretnim in neumornim vodstvom tov. Ivana Kocijančiča dvignila do naravnost neverjetne višine. Je to gotovo ena izmed najbolj potrebnih gospodarskih ustanov, ki ima dober namen, pomagati potrebnim v najhujši stiski, in bedi ter blaži gorje v potrlih učiteljskih družinah.

Šolska uprava.

Tukaj so se vršile v preteklem letu velike izpremembe. Zaradi nastale politične konstelacije je zasedel stolec ministra prosvete eksponent stranke, ki ni naklonjena narodnemu šolstvu in učiteljstvu. Ne bom na dolgo in široko ponavljal starih dejstev, ki so nam hvala Bogu deloma že iz spomina, vendar se pa moram dotakniti najvažnejših takratnih dogodkov. Kljub izrecnemu zatrdilu ministra prosvete g. dr. Antona Korošca, bivšemu predsedniku UJU, da razen izmene šefa prosvetnega oddelka v Ljubljani ne bo napravil nikakih personalnih izprememb, so se te vršile, in sicer v taki obliki in v taki izmeri, kakor nikdar poprej. Stari praktični, izkušeni šolniki so se morali umakniti strankarjem, vršila so se nepotrebna premeščanja, prenesla se je kompetenca imenovanj provizoričnih učnih oseb in celo novincev v Beograd, torej centralizacija v najhujšem zmislu. Nastala je nova kategorija učiteljstva na razpoloženju. Uprizorila se je velika gonja proti Učiteljski tiskarni. Konstatiramo, da se je takrat prvič kršila naša stalnost z uporabo glasovitega člena 71. čln. zakona. Režim k sreči ni trajal dolgo. Režimi se menjavajo, toda značaji morajo ostati vedno isti. Naše članstvo je ostalo tudi v tej dobi preizkušnje enodušno, nezlomljivo, solidarno. Poverjenišvo je imelo čvrsto oporo v okrajnih društvih, katerih članstvo je stalo trdno kakor neomajen steber. Po vladni izpremembi je nastopil mesto ministra prosvete zopet naš stari zaščitnik naprednega učiteljstva g. Svetozar Pribičević. V Ljubljani je vodil dalje časa prosvetni oddelk naš Engelbert Gangl in je dobil s tem zadoščenje za uprizorjene gonje in krivice, ki jih je moral poprej pretrpeti. Kolikor je bilo mogoče se je vzpostavilo prejšnje stanje. Udapec, ki ga je izvršil prejšnji režim, je naravno zahteval protidupec. Vendar pa je šlo v tem oziru odločno predaleč. Člen 71., ki so ga iz skrivnega zakotja izbrskali prejšnji režimovci, je našel posnemanje tudi pozneje.

Naša organizacija se je postavila odločno proti takemu nadaljnjemu postopanju in stori to tudi danes jasno, javno in nedvoumno. Zahtevamo od državne uprave in od onih, ki vodijo in odločujejo v prosveti, da v vsakem slučaju čuvajo našo stalnost in neodvisnost ter da nas ščitijo kot državne uradnike pred kvarnimi vplivi nekompetentnih faktorjev in s strani lajkov brez vsake zakonite podlage, kar velja predvsem za razna nameščenja in premeščanja. To so nezdrave razmere, ki jih moramo s staljša naše strokovne organizacije odločno obsojati. Naj bo to zajedno javni odgovor onim listom, ki so podtikali našemu poverjeništvu kaj drugega. — Kot kroniki omenjamo še ločitev prosvetne uprave ljubljanske in mariborske oblasti.

Šolski zakon.

Po dolgoletnem oklevanju, pričakovanju od prevrata sem, se menda res obeta končna realizacija osnovnošolskega zakona. Ne bom se spuščal v podrobnosti vse predzgodovine raznih osnutkov, ki so v pretekli dobi v več ali manj

posrečeni obliki zagledali beli dan. To bo storil v to poverjeni referent stanovsko-političnega odseka. Meni je predvsem dolžnost omeniti delo našega poverjenišva v tem oziru. Bilo je začetkom marca t. l. ko smo dobili od naše centrale v Beogradu prejšnji takozvani Trifunovićev načrt s pozivom, da se o njem izjavi poverjenišvo UJU Ljubljana in poda glede tega svoje eventualne izpreminjvalne predloge in to s terminom 14 dni. Umljivo je bilo in tehnično nemogoče, da bi poverjenišvo oni projekt razmnožilo, oziroma da bi v tem roku dobilo mišljenje o tem projektu od naših okrajnih učiteljskih društev. Edino umestno je bilo, da se je na naglico sklicala seja ožjega sosveta, kjer so se nominirali člani ankete, ki je potem pretresala ta načrt in je v svojih sejah, ki so trajale v napornem delu skozi teden dni, stavila svoje pripombe in izpreminjvalne predloge in upoštevala pri tem predloge okrajnih učiteljskih društev iz prejšnje dobe. Ta obsežni elaborat z utemeljitvami, podrobnimi pojasnili in obširnimi obrazloženjem glede načelnih vprašanj je bil izročen glavnemu odboru našega Udruženja v Beogradu. Ni bilo to majhno delo, kakšno je bilo, vedo samo oni, ki so sodelovali; zastopano je bilo naše članstvo iz obeh oblasti, iz ljubljanske in mariborske. Nato je sledil uradni projekt ministrstva prosvete, ki je izšel kot priloga našemu stanovskemu glasilu. Tudi glede tega predloga smo se izjavili s posebno »spomenico«, ki je bila razposlana vsem kompetentnim faktorjem in jo je tudi dobilo naše članstvo v roke. Usoda zakona leži sedaj v rokah narodne skupščine in pričakujemo od jugoslovenskih narodnih poslancev, ki jim je v resnici mar narodno šolstvo, da nam ustvari osnovnošolski zakon, ki bo državi, narodu in našemu stanu v korist in slavo!

Materijalna vprašanja.

To delikatno točko sem si prihranil, da dvignem tembolj naše stare neizpolnjene, toda upravičene zahteve. Zdi se mi, da te kulminirajo v dveh postulatih: eden je izplačilo razlike, drugi je vprašanje naših upokoencev. S srdom, začudenjem in ogorčenjem smo čuli na kongresu državnih nameščencev v aprilu letos v Ljubljani vest, da imajo ministri in višji uradniki v ministrstvih razliko že izplačano. Za te uradnike je finančni minister točno izračunal, koliko in v kakšni obliki jim gre ta razlika. Za vse ostalo uradništvo se je pa pred par dnevi izjavil, da mu ne more izplačati dolžnih vsot, ker ne ve in se še ni dognalo, kaj, koliko in po kakem merilu pravzaprav gre temu uradništvu ta diferenca. Za take ekspozice imamo samo en odgovor, da so sramota za javno upravo! Dotakniti se moram tudi boleče točke naših bednikov, tovarišev upokoencev. Celo svoje življenje so žrtvovali narodu, šoli, deci. In na večer svojega mučnega življenja jim kratki vlada najprimitivnejše pravice dostojnega človeškega življenja. Ali se res ne morejo pogledati odgovorni činitelji v dušo starega, v delu, skrbih in naporih osivelega narodnega prosvetitelja in mu nakazovati plačo v dinarjih, kar je imel poprej v kronah, ali pa vsaj dotičnim, ki imajo zakonito pravico na dinarsko pokojnino iz leta 1919, izplačilo — g. finančni minister! — že davno točno izračunanih dolžnih zneskov. — K vsemu temu pripominjam, da je storila naša organizacija vedno in ob vsaki priliki svojo polno dolžnost in se je potegovala vedno v isti meri za materialne pravice tako aktivnih, kakor upokojenih tovarišev in tovarišic. To je bilo v vseh aktualnih in perečih vprašanjih, tako glede poročenih učiteljic z državnimi nameščenci, glede zvišane voznine po železnici in v raznih drugih materialnih vprašanj, katerih potek ste imeli priliko opazovati iz našega glasila in se jih podrobno ne bom tukaj dotikal.

Prihajam k sklepu. Naporno, vendar lepo je bilo delo naše organizacije v preteklem poslovnem letu. Saj v delu je užitek, v delu spas, v delu je naša jugoslovenska bodočnost! Delavcev potrebujemo, resnih, aktivnih, požrtvovalnih! Naše poverjenišvo je prišlo do višine, do števila, ki ga nikdar nismo niti v sanjah pričakovali. In sedaj gre notranja poglobitev kulturnega in stanovskega dela. Od poslednjega najmlajšega borca na položaju noter dol do vodstva v centrali, vsi ki smo homogeni člani enega stanu, vsi si moramo biti v svesti enega cilja in ta je: sreča, blagostanje, kulturni napredek in v tem spas domovine!

Splošne vesti.

— **Članstvu našega poverjenišva.** Ker sem vpoklican na orožno vajo in sem zaradi tega odsoten do približno 20. avgusta, prosim naše članstvo, da se v vseh stanovskih in osebnih zadevah obrača do označenega termina naravnost na: UJU — poverjenišvo Ljubljana (Učit. tiskarna) in ne imenoma na strokovnega tajnika. — **R. D., strokovni tajnik.**

— **Poročilo pokrajinske skupščine v Šoštanju** smo morali radi obsežnosti preložiti na prihodnjo številko.

— **V novih dvanaajstih je določen 80-milijonski kredit za izplačilo uradnih razlik.** Beograjska »Politika« poroča: Finančni minister dr. Stojadinović je v nedeljo obvestil zastopnike glavnega uradniškega saveza gg. N. Jovanovića in T. Jovanovića, da je vstavljal v nove dvanaajstine kredit v znesku 80 milijonov dinarjev, iz katerega se bodo pričele izplačevati uradniške razlike, ki pripadajo uradnikom po določitih novega zakona o državnih uradnikih. Finančni minister je nadalje izjavil, da bo o tem poročal tudi na seji ministrskega sveta, ki mora določiti, na kak način se bo izplačevalo te razlike, ki jih država dolguje uradništvu. Glavna uprava uradniškega saveza je izrazila željo, da naj bi se razlike izplačale najprej uradnikom III. kategorije, ker je njihovo materialno stanje najslabše. Čim bi bili ti uradniki izplačani, naj bi se šele pričelo izplačevanje višjim državnim uradnikom. Verjetno je, da bo ministrski svet odobril ta predlog uradniškega saveza. Končno je finančni minister izjavil, da je pristal tudi na predlog ministra za pošte in brzojav, po katerem se ambulantnim poštarjem poviša njihova dnevica ob času potovanja od 36 na 54 dinarjev.

— **Ko zapuščam svoje torišče po 45-letnem delu** kot učitelj in 25-letnem kot risarski učitelj na učiteljski posebi in vidim, da se mi je ohranilo nekaj hvaležnih src, izražam tudi jaz svojo hvalo tistim nekdanjim učencem in učenkam, ki so me umeli, me podpirali v mojih težnjah in mi ohranili dober spomin. Mnogo jih je, ki so zapustili svoja dela na učiteljskih, podpirajo moje težnje v metodi. — Med temi so odlična, ki niso samo v šolskem, ampak v splošnem smislu umetniška dela; druga so služila mojim posebnim namenom; vsa dela pa so taka, da bodo lastnikom drag spomin. Sam jih preveč spoštujem, da bi jih uničil takoj, ko so izvršila svojo nalogo. — Zato sem jih uredil alfabetično. Povabil bom vse lastnike teh del v »Učit. Tov.«, da enega prvih dni začetkom prihodnjega šolskega leta, ki ga bom še posebno naznanil, pridejo ali sami po svoja dela, ali pa pošljejo kakega pooblaščenca (n. pr. gojenca ali gojenko po nje. Dela pa, za katera se ne bo brigal nihče, bom sežgal, da ne pridejo v roke nevedčim ali nepoklicanim, ki bi jih mogli zlorabljati. — V Ljubljani, dne 3. julija 1925. — Fran Suher.

— **Kulturne resolucije** oblastnega občnega zbora dem. stranke v Mariboru. Želimo, da bo tudi novi šolski zakon povsem v skladu z državno upravo po srezih in oblastih. Občni zbor oblastne organizacije izjavlja, da se v polni meri strinja s spomenico UJU, poverjenišvo Ljubljana, tičejo se predlogov k načrtu zakona o narodnih šolah, ki odgovarjajo modernim načelom prosvete in so v skladu s potrebami kulture cele naše države. Prosimo svoje poslance, da se v Narodnem bloku zavzamejo za izvedbo teh predlogov, zlasti pa jih prosimo, da se zavzamejo za sledeče zahteve: a) Vse javne osnovne šole stavi in vzdržuje država. Na vsak način je prepovedati nova bremena, ki bi se po načrtu zakona navalila na rame finančno že itak izčrpanih občin. b) 8-letna šolska obveznost naj se brez vsakršnih koncesij določi. c) Z uradniki poročene učiteljice imajo iste plače in iste doklade, kakor neporočene. d) Upraviteljska mesta se naj razpišejo ravno tako kakor vsa druga učna mesta.

— **Tovarišu Janku Golobu ob njegovem odhodu:** Dragi! Žalosten je našnji dan. Ko se spominjamo junakov, ki so dali svoje življenje za domovino, napolnjuje naša srca žalostna misel, da gre od nas mož, sicer še čil in zdrav, ki pa je tudi postavil svoje življenje domovini in narodu v službo. Ta mož si Ti, dragi tovariš, ko si prišel pred 15. leti na Rako, kot eden najmlajših nadičiteljev na večrazrednicah krškega okraja, poln nad, načrtov in idealov, gotovo ni-

si slutil, kaj vse boš izkusil tu. Bil si v pravem pomenu besede — delavec. In dela je bilo obilo v šoli in zunaj nje, duševnega in telesnega. Živel si, kakor je veleval naš vrlji Gregorčič: »Dolžan ni samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan.« S svojo pridnostjo in zmožnostjo si izpremenil raško šolo tako z ozirom na njeno zunanost — kakor z ozirom na njeno vrednost, v eno najboljših v okraju. Krasna zbirka učil, bogata šolarska in učiteljska knjižnica in lepi uspehi pri mladini odlikujejo našo šolo pred marsikatero drugo. — Pa tudi izven šole si delal pri raznih društvi in podružnicah, vsem vzgled vztrajnosti in požrtvovalnosti. Da si žel za svoje delo nehvaležnost, da so leteli nate nezaslужeni udarci, Te ni plašilo. Mnogi bi klonili, Ti nisi. Zavedal si se, da delaš za izobrazbo, za napredek, za boljšo in lepšo bodočnost naroda in domovine. Zato odhajaš z Rake ravno tako idealen, kot si idealen prišel. Ti greš, Tvoje delo ostane. Že davno Te ne bo več tu. Tvoj spomin pa bo živel dalje in dalje. Otroci izgubijo s Teboj najboljšega učitelja, in učitelji pa najboljšega tovariša. Ti nam nisi bil samo voditelj, nego iskren, zvest in dober tovariš in svetovalec. Bili so dnevi na Raki, ko smo srečavali prijazne obraze, a mrzla srca. Takrat smo se vsi skupaj zbrali, s Teboj v svoji sredi, najboljši počutili. Delili smo žalost in veselje. To iskreno tovarištvo so nam mnogi zavidali. Veruj nam, da nam prihajajo besede iz srca: »Hudo nam je, da nas zapuščas. Zelo Te bomo pogrešali vsi. Bodi srečen, srečnejši v novem kraju!« Zdravo! — Učiteljstvo. — Po ganljivi proslavi Vidovega dne, kjer so bili na sporedu govori, deklaracije in petje, se je poslovila od šolskega upravitelja v imenu šolske mladine deklica in mu izročila krasen šopek. Učiteljstvo mu je poklonilo spominski list, delo tov. Krakarja. Poslovil se je tov. Fatur. Kot zastopnik občinskega odbora je pozdravil šolskega upravitelja župan J. Grm. Navzoči starši so mu stiskali roko. Vsako oko je bilo solzno.

— **Uradna sres. učit. skupščina v Črnomlju.** Dne 20. t. m. je imelo učiteljstvo za srez Črnomelj svojo uradno učiteljsko skupščino, katere se je udeležil tudi g. sres. poglavar svetnik Kaki. Ta urad. učit. skupščina je pri nas že četrta po prevratu, ki jih vodi tovariš nadzornik Lukežič. Kakor nam je povedal na dan skupščine g. podpredsednik, g. nadučitelj Barle, je zasluga tov. nadzornika, da se vrše redno vsako leto uradne učit. skupščine, za kar se mu iskreno zahvaljujemo vsi, ki se zavedamo velikega pomena teh skupščin za našo temeljitejšo stanovsko naobrazbo. Kakor vsako leto, tako je tudi letos potekla urad. učit. skupščina s sijajnim uspehom. Učiteljstvo je bilo ves čas aktivno ter je z velikim zanimanjem zasledovalo izvajanja predavateljev. Tovariš nadzornik g. Lukežič nam je po pozdravu na zbrano učiteljstvo, sres. poglavarja in po izrazih vdanosti Nj. Vel. kralja in kraljice, kateremu je skupščina odposlala vdanostno brzojavko, podal svoje temeljito strokovno poročilo. Najprej nam je opisal način vzgoje samega sebe, ki jo mora ceniti vsak učitelj(ica), ako hoče biti dober vzgojitelj, opisal način za narodno vzgojo mladine in naroda v duhu časa, ki rabi prenovitve konservativnih duhov v zmislu zahtev in potreb naše mlade, napredne Jugoslavije. Nato nam je podal na podlagi opazovanj, ki si jih je nabral o priliki nadzorovanja šol, lastnih izkušenj in študija modernih šolskih del, točna navodila za pouk raznih osnovnošolskih predmetov v zmislu modernih didaktičnih načel, ki slone na principih delovne šole. Njegovo temeljito poročilo kaže, kot vsa poročila z učit. skupščin prejšnjih let, na vzornega, modernega in naprednega šolnika. Smelo trdim, da ako bi se vsak izmed nas učiteljev(ice) le za iskrico segel ob plamtečem ognju tega izvrstnega šolnika, bi hitela naša domovina z brzimi koraki k luči napredka. Za njegov trud smo mu vsi, ki mu hočemo slediti v delu za podvig šole, kulturni in gospodarski prosvit naše države, iskreno hvaležni. Poročilo tov. nadzornika so sledila predavanja učiteljstva, ki so bila krasno zamišljena, kakor tudi aktualna. Tovarišica Marija Čebularjeva je v krasni slovenščini in poetičnem slogu obdelala temo: »Času primerna vzgoja in disciplina šolske mladine, kakor tudi primeren način pouka, so glavni predpogoji za dobre in trajne učne uspehe.« Tovariš Rustja je podal znanstveno razpravo: »Kako dvigniti narod etično in kulturno.« Isto temo je izborno obravnavala tova-

Peta pokrajinska skupščina UJU poverjeništvu Ljubljana v Šoštanj dne 4. in 5. julija 1925.

Tajniško poročilo o delovanju UJU poverjeništvu Ljubljana od 9. julija 1924. do 4. julija 1925. Poročal strokovni tajnik Rudolf Dostal

Drugačne misli in drugačna čustva nas prevevajo danes kakor leta 1906., ko je poslednjič zborovala v tem prijaznem mestu naša organizacija, takratna naša »Zaveza jugoslovenskih učiteljskih društev«. Šoštanj, dasiravno na popolnoma slovenskem ozemlju s slovenskimi prebivalci, je ječal pod nasilno tujčevo pestjo, ki je tiščala vsak samostojen pokret slovenskega življa k tlom. Najbolj primitivne človeške in državljanske pravice so odrekli Slovincu takratni germanski gospodarji, ki so izvajali nad ubogo slovensko rajo svojo absolutno nadoblast in brezobzirno silo po geslu »moč pred pravico«. Vendar Šoštanj, rojstni kraj bratov Vošnjakov, dr. Josipa, velikega narodnega buditelja in voditelja ter Mihaela, izredno odličnega gospodarskega strokovnjaka, ni mogel in ni smel trajno ostati pod tujčevim jarmom. Z državnim osvobođenjem je bil osvobođen tudi ta lepi del ožje naše domovine in tako zboruje danes naše poverjeništvu na lastnih državnih, jugoslovenskih tleh, česar se v polni meri zaveda naše članstvo, ki je razumelo svojo kulturno, narodno misijo že v takratni dobi in se je zaveda danes tembolj v skupnem UJU ki šteje v državi nad 14.000 članov.

Poslovanje našega poverjeništvu.

UJU poverjeništvu Ljubljana izkazuje letos v 32 okrajnih društvih 2683 članov z nastopnim pregledom:

OKRAJNA UČITELJSKA DRUŠTVA:

	1924	1925
1. Brežiško - sevniško	69	78
2. Celjsko	133	132
3. Črnomeljsko	71	72
4. Gornjegrajsko	28	29
5. Kamniško	73	82
6. Kočevsko	74	97
7. Konjiško	57	59
8. Kozjansko	28	41
9. Kranjsko	108	102
10. Krško	108	120
11. Laško	103	105
12. Svetolenartsko	43	47
13. Dohnje-lendavsko	48	61
14. Litijsko	81	92
15. Ljubljansko	187	164
16. Ljubljansko - okol.	157	195
17. Ljutomersko	61	73
18. Logaško	72	76
19. Marenberško	36	37
20. Mariborsko	121	126
21. Mariborsko - okol.	114	113
22. Mežiško	48	48
23. Mursko-soboško	94	114
24. Novomeško	76	90
25. Ormoško	50	56
26. Ptujsko	131	132
27. Radovljansko	101	106
28. Savinjsko	34	34
29. Slovenjebistriško	55	59
30. Slovenjgraško	32	34
31. Šmarsko - rogaško	64	70
32. Šoštanjsko	37	39

Skupaj 2486 2683

Ako primerjamo ta izkaz z lanskim, imamo 197 članov prirastka. Pri nekaterih društvih opazimo večji upadek, ki je posledica črtanja nerednih članov, to je onih, ki so pač daljšo dobo prejemali stanovske liste in bili vpisani v članskih izkazih, niso pa poravnali svojih društvenih obveznosti. Črtanje takih članov

je popolnoma pravilno in umestno in je priporočati v posnemanje tudi ostalim društvom. Istotako tudi ni smatrati rednega člana onega, ki misli, da je zadostil svoji stanovski dolžnosti s samim plačilom članarine, temveč je njegova sveta stanovska naloga in dolžnost, da redno poseča društvena zborovanja, s polnim interesom sledi vsakemu stanovskemu pokretu in se v vsakem oziru aktivno udeležuje delovanja domačega društva, poverjeništvu in centrale s polnim stanovskim umevanjem. Ne bo odveč, ako letos ponovno opozarjam tovariše, društvene predstavnike in šolske upravitelje na naš stanovski naraščaj, na naše najmlajše tovariše in tovarišice, naše novince, da jih privedejo čimprej v naš krog, pod našo streho. Naj jim stoji pri tem prvem koraku čez prag naše organizacije tovariško ter informativno ob strani. Pri tej uvedbi jim bo dobro služila »Stanovsko-strokovna knjižnica«, ki je ima poverjeništvu še dovolj na razpolago.

Društveno gibanje v naših okrajnih učiteljskih društvih kaže razveseljav razmah. Društva, vsako po svoji možnosti, pridno zborujejo s predavanji stanovskega, pedagoško-šolskega in splošno prosvetnega značaja. Naša okrajna društva so imela v preteklem poslovnem letu 131 zborovanj in 151 predavanj. To število izkazuje mnogo internega učiteljskega prosvetnega dela, ki naj se za bodočnost po možnosti še dvigne. Vodstvo organizacije je gojilo ozke stike z okrajnimi društvi in je pošiljalo svoje poročevalce na njihova zborovanja, zlasti glede poročanj o projektu novega šolskega zakona in to vsakemu društvu, ki je to želelo. Poverjeništvu je konstatiralo potrebo takih ožjih stikov, ker se je na teh sestankih informativno delalo tako od strani vodstva organizacije, kakor tudi od strani društev.

Naše stanovsko - politično glasilo »Učiteljski Tovariš« ta verni zagovornik naših stanovskih teženj, zahtev in pravic s prilogi »Prosveta« ki je organizacijsko glasilo sistematičnega našega narodno-prosvetnega dela, oba pod spretno, zmiselno in večšo redakcijo urednika tov. Ivana Dimnika, sta v pretekli poslovni dobi v polni meri vršila svojo dolžnost in bila tako verno zrcalo našega stanovskega dela. Osobito pa opozarjam naše članstvo na rubriko »Učiteljski pravnik«, kjer se nahaja za naše tovariše in tovarišice obilo pravnega administrativnega pouka in pojasnila.

Stiki našega poverjeništvu s centralno organizacijo v Beogradu so bili pri srčni, tovariški. Omeniti mi je glavno skupščino UJU, ki se je vršila v dneh 24., 25. in 26. avgusta l. l. v Dubrovniku in ostane vsem udeležencem v nepozabnem in neizbrisnem spominu. Žal je referat prijavljen od našega poverjeništvu »Nadzorstvo in nadzorniki osnovnih šol« zaradi referentove bolezni odpadel, vendar pa mora po sklepu seje širjega glavnega odbora UJU v decembru l. l. priti kot prva točka na dnevni red letošnje glavne skupščine.

Dotakniti se moram neke točke, ki se nam zdj kakor boleča rana iz preteklosti, to je izprememba v predsedstvu UJU. Vsi priznavamo velike zasluge tov. M. Stankovića, ki si jih je pridobil za naš stan tako s svojim energičnim na-

stopom in vodstvom organizacije, kakor tudi s svojo veliko zmožnostjo kot urednik »Narodne Prosvete«. Žal nam ga je, vendar je bila prisiljena slovenska delegacija skupno z ogromno večino članov širjega glavnega odbora glasovati za njegovo odstranitev, ker je tov. Stanković v strankarsko - političnem oziru kot predsednik UJU krenil odločno predaleč v stran in je bila z ozirom na to taka radikalna operacija nujno potrebna. Izprememba se je izvršila brez vsakih večjih pretresljajev in mora centralno vodstvo tudi v bodoče paziti, da bo stalo strogo na stališču nestrankarske stanovske organizacije. Vse podrobnosti ste čitali v našem stanovskem glasilu in v »Narodni Prosveti«. Zadevo samo pa smatramo s tem za končano.

Pri vodstvu naše organizacije stali 2 seji širjega sosveta, ena o priliki lanske pokrajinske skupščine v Krškem, druga dne 5. januarja letos v Ljubljani. Take seje so nujno potrebne, v svrhu medsebojnega informativnega organizacijskega stika, in le žal, da se zaradi materialnih prilik ne morejo vršiti bolj pogosto. Ožji svetovet pa je razpravljal o tekočih zadevah v 4 sejah. O vseh teh sejah so izšla poročila v »Učiteljskem Tovarišu«. Vložni zapisnik šteje 695 števil. Pri tem pa niso všteti razni dopisi osebnega značaja, ki jih je reševalo predsedstvo, uredništvo in strokovno tajništvo.

Naša organizacijska kronika, v ožjem in širšem obsegu, ima označiti v preteklem letu več dogodkov in jubilejev, med katerimi moramo predvsem omeniti izročitev diplome častnega članstva okrajnega učiteljskega društva za laški okraj svojemu bivšemu dolgoletnemu predsedniku, ravnatelju tov. Antonu Gnusu, našemu vrlému borcu za naše stanovske pravice in odličnemu gospodarskemu strokovnjaku. Bil je ta dan pomemben učiteljski praznik, ki se ga je udeležilo tudi vodstvo organizacije po svojih zastopnikih. — V Zagrebu je praznoval 25-letnico svojega javnega dela kot učiteljski organizator in pedagoški pisatelj tamošnji poverjenik prof. Josip Škavič, s katerim nas spajajo stare iskrene bratske in tovariške vezi.

Pred kratkim pa je praznoval 40-letnico svojega delovanja tov. Mihajlo Stanojević, član izvršilnega odbora UJU v Beogradu, eden izmed prvih naših pedagoških in stanovskih delavcev in snovateljev našega Udruženja, ki si je stekel nevenljive zasluge za našo skupno stanovsko organizacijo. Vsem tem slavljencem, tovarišem in bratom po krvi, srcu in mišljenju želimo, da vztrajajo na svojih mestih še dolga leta čvrsto in neomajno v skupno stanovsko dobrobit ter jim ključemo bratski in tovariški: Zdravo!

Prosvetno delo učiteljstva.

Poleg notranjega organizacijskega dela je naše poverjeništvu tudi v preteklem letu zadostilo svojem kulturnemu pozivu in je po možnosti svoje prosvetno delo še bolj poglobilo. UJU poverjeništvu Ljubljana tvori danes že samo zase eminentno prosvetno organizacijo, ki ji ne more nihče odrekati velike važnosti in pomena za šolstvo, za učiteljstvo in

splošno za narod. Kajti naše poverjeništvu si je dobro v svesti, da je treba narod vzgojiti na prosvetni podlagi, na kar bo šele sposoben za zmiselno politično udejstvovanje. Kdor pa dela nasprotno, ta je demagog in ne umeva pravilno svojega prosvetnega zvanja. V prosvetnem pravcu delujejo trije organizacijski listi: »Učiteljski Tovariš« s prilogi »Prosveto«, »Popotnik« in »Zvonček«. Poverjeništvu izdaja še »Stanovsko - strokovno knjižnico«, ki pa zaenkrat zaradi slabe gnotne podlage ne more nadaljevati s svojimi publikacijami in »Šolski oder«, ki polaga temelje narodno-prosvetnega dela predvsem na deželi Naše članstvo vzdržuje »Slovensko Šolsko Matico«, ki je številčno v zadnjih letih precej nazadovala in jo zaradi tega društvenim predstavnikom nujno in toplo priporočamo in »Učiteljski Ferijalni Savez«, potom katerega se nudi učiteljstvu prilika spoznavanja ožje in širje domovine. Naše članstvo se udeležuje pri ljudskih visokih šolah v Mariboru, v Celju, na Jesenicah itd., uspešno deluje v mladinski literaturi, pri raznih pevskih zborih. Premnogo je krajev, kjer vse prosvetno delo stoni izključno na ramah našega članstva.

Še mi je omeniti naše odlične nacionalne organizacije, kjer se aktivno in uspešno udeležuje naše članstvo. To je predvsem »Sokol«, ki mu je osobito naša mlajša generacija vdana z dušo in telesom. Da bi našla ta mlada in krepka četa, ki si je zasnovala prerobenje našega naroda v plemenitem sokolskem pravcu, obilo posnemovalcev! O priliki zborovanja glavne skupščine lanskega leta v Dubrovniku se je vršil ob ogromni udeležbi sestanek vseh učiteljev-Sokolov iz cele države in je izdelal podrobne smernice za sokolsko vzgojo učiteljstva, ki so našle izraza v resolucijah, objavljenih v raznih listih. Vzgljedno deluje Sokolska župa Kranj, ki prireja prednjaške in vadijske tečaje za učiteljstva. — Navedem naj tudi odlično nacionalno delo našega članstva pri »Orjuni«, ki vzgaja v mladi naši generaciji oni duh, ki bo dvignil naš narod na višino, določeno mu od pravekov, ko bo zavladal nad vso zemljo, kjer se govori in čuje naš jezik. Tudi to nacionalno organizacijo našemu članstvu toplo priporočamo. In »Jugoslovenska Matica«, ali ni navezana skoro izključno na pomoč in podporo učiteljstva?

Govoriti mi je ob tej priliki še o samoozboževateljem delu učiteljstva in o naših gospodarskih institucijah, ki četudi ne del organizacije, vendar pa posegajo globoko v naš stanovski življenj. Predvsem mi je omeniti pedagoško-didaktični krožek v Mariboru, to privatno ustanovo nekake višje pedagoške šole. Zelo uspešno se je vršil istotam pedagoški teden. Učitelice so priredile že lansko leto socialni izobraževalni tečaj v Ljubljani, letos prirede počitniški gospodinjstvi in higijenični tečaj. Nujna je potreba, da se vrše narodno-gospodarski tečaji, gospodinjstvi, zadrugi in razni specialni tečaji. Že letos je nameravalo prirediti naše poverjeništvu take tečaje, kar pa je moralo zaradi nastalih ovir odpasti. Na vsak način pa morajo priskočiti oblasti v pomoč, da se bodo vršili taki tečaji že pri-

anal. sint. metod, Začetnici in računstvu za 1. in 2. šolsko leto. Praktične poskuse smo slovenski pripravnik imeli med seboj. Na podlagi tega slovenskega 10-dnevnega tečaja in srednješolskih izpričeval smo dobili v zrelostni izpit »Befähigt für deutsche und slovenische Unterrichtssprache«.

Da pa nismo Gradčani nazadovali v materinskem jeziku, smo si po nasvetu tov. Tone Brezovnika ustanovili na tistem že oktobra 1874 društvo »Mladika«, ter smo bili člani vsi slovenski pripravnik IV. leta in I. leta (Sivka, Weber, Puc, Muršec) in trgovska akademika V. Gregorec in K. Florian ter naročili skupno vse taktatne slovenske pedagoške in leposlovne liste.

Zapisnike teh 12 zborovanj imam shranjene.

Ravnatelj dr. J. Lukas, l. 1856.—64. tudi realni in učiteljski učitelj v Mariboru, nam je bil naklonjen in izvrstno predaval pedagogiko, zemljepis, zgodovino in nemščino. Kako se je godilo Celovčanom, mi ni znano.

Da bi se v poznejših letih tem več dijakov posvetilo učiteljskemu stanu, so višji šolski sveti otvorili tudi l. 1874/75. na učiteljskih pripravnicah, a l. 1884.—86. zopet ukinili. V Mariboru je padlo število abiturientov vsled tega na 15; zato je minister z odlokom 31. julija 1886 zopet otvoril pripravnico.

Glede učiteljskega v Mariboru od l. 1802. je prav obširno spisal ravnatelj H. Schreiner: »I. Bericht der k. k. Lehrerbildungsanstalt in Marburg 1902«. Od l. 1802.—1849. sta bila za lavantinsko škofijo v Celju in za sekovsko škofijo v Mariboru trimesečna preparandna tečaja. Od l. 1850./51.—1860./61. pa enoletni; od 1861.—69. pa dvoletni pedagoški tečaji. Od 1869.—74. triletniki, 1875. pa štiriletniki učiteljskega.

Seznam slovenskih učiteljskih učiteljev, ki so l. 1874/75. obiskovali učiteljske:

a) v Gradcu (vseh skupaj 38).

1. Gim. Adamič Ivan, up. š. v. Češnjec; 2. gim. Brezovnik Anton, † 1823. up. uč. in posestnik v Vojniku; 3. ab. gim. Flucher Karel, † 1877. v Ptuj; 4. gim. Kos Maks, † 1879. v Vojniku; 5. bogosl. Nedeljko Ivan, učitelj v Hočah, † 1900. kaplan v Šmartnem; 6. ab. real. Pestevšek Karel, up. naduč. Slivnica pri Mariboru; 7. gim. Šket Andrej, † 1909. naduč. Podsreda; 8. gim. Schofhalter Jurij, † 1900. up. naduč. Gamlica; 9. jur. Večaj Jožef, † 1896. uč. Lemberg; 10. gim. Vrečko Franc, up. šol. ravn. Slov. Gradec; 11. gim. Žolgar Franc, † 1892. naduč. Rečica. — Živijo še 3, umrlo 8.

b) v Celovcu (vseh 32 Slovencev in Nemcev).

1. Tehnik Bezljaj Josip, up. mešč. ravn. Ljubljana; 2. gim. Bernot Alojzij, † kot veleposestnik na Koroškem; 3. gim. Farčnik Anton, up. naduč. Polzela; 4. gim. Kandut Janez, † bančni uradnik;

5. real. Klenovšek Ivan, † 1911. učitelj v St. Vidu pri Ptuj; 6. ab. gim. Mavrič Josip, up. naduč. Sv. Trojica v Slov. goricah; 7. gim. Zagode Vinko, up. naduč. St. Ilj na Koroškem.

c) v Ljubljani (vseh 18).

1. Burnik Valentin, up. naduč. Metlika; 2. Belé Janez, up. uč. Ljubljana; 3. Cepuder Josip, up. naduč. III. Ljubljana; 4. Dolar J., veleposestnik Notranjsko; 5. Gros Franc, uč. Suhorje; 6. Grum Vinko, † 1884.; 7. Končan Fran, † 1879.; 8. Logar Janez, up. uč. Zidanmost; 9. Medic Franc, † 1898., uč. kaznilnice v Mariboru; 10. Remić Janez, up. uč. St. Jurij; 11. Režek Jurij, up. naduč. I. Ljubljana; 12. Sorčan Janez, up. naduč. Hrastnik; 13. Šest Andrej, † 1924., naduč. Cerknica; 14. Vohinc E., † up. uč. v Ljubljani; 15. Zajec Josip, up. naduč. Veliki Gaber; 16. Žvokelj Anton, up. naduč. Horjul.